



BILDANDE AV NATURRESERVATET MOSSBERGA-VIPETORP

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Reservatets gränser utmärks i fält. Reservatets namn ska vara naturreservatet Mossberga-Vipetorp.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Mossberga-Vipetorp
Län:	Kalmar
Kommun:	Borgholm
Församling/socken:	Högsrum
Topografisk karta:	4G
Ekonomisk karta:	4G 9j, 4G 8j
Naturgeografisk region:	Ölands skogrika områden
Kulturgeografisk region:	Öland och sydostsmåländska slättbygden
Fastigheter:	del av Högsrum 1:7 del av Mossberga 1:1 del av Vipetorp 1:1, 2:2, 2:3, S:1, S:2 del av Västra Sörby GA:2
Areal:	114,3 ha (tre delområden: 65,0 ha; 30,4 ha; 18,9 ha)

Landareal: 114,3 ha

Förvaltare: Länsstyrelsen i Kalmar län

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och återskapa de värdefulla livsmiljöerna öppna samt busk- och trädbevuxna naturbetesmarker, hävdade fuktängar och kärr, ädellövskogsbeten, ädellövskogar med intern dynamik och lövsumpskog. Viktiga strukturer och funktioner som grova träd, gamla träd, solitära träd, senvuxna träd, blommade och bärande träd och buskar, hålträd, boträd, mulmträd, stående döda och döende träd, lågor, brynmiljöer, gläntor, örtrikt fältskikt, stenmurar samt miljöer med hög luftfuktighet och betad kalkgräsmark ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska växt- och djursamhällen och arter som är karaktäristiska för ovanstående livsmiljöer ska bevaras. Hotade, sällsynta och missgynnade arter ska bevaras och helst öka för att långsiktigt kunna fortleva. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter samt kulturhistoriska värden.

I syftet ingår följande delsyften:

- Bevara och återskapa naturtyperna kalkgräsmarker nedanför trädgränsen, fuktängar med blåttåtel eller starr, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, kalkkärr med ag, boreonemoral ädellövskog, trädklädd betesmark, lövsumpskog och ek- eller ek-avenbokskog så att gynnsam bevarandestatus uppnås
- Bevara och förstärka funktioner och strukturer så att de förekommer i för naturtyperna gynnsam omfattning
- Bevara och förstärka populationerna av rödlistade arter så att gynnsam bevarandestatus uppnås
- Skapa förutsättningar för friluftsliv i den mån det inte strider mot ovanstående delsyften

Skälen för beslutet

Mittlandsområdet med sina ädellövskogar, våtmarker och gräsmarksmiljöer har både ur nationellt och internationellt perspektiv mycket höga naturvärden. Området anses utgöra ett kärnområde för biologisk mångfald som till sin karaktär, storlek och innehåll saknar motsvarighet såväl inom landet som i övriga Europa.

Den rika biologiska mångfalden betingas främst av rikedomerna biotoper, förekomsten av sällsynta biotoper samt mångfalden av sällsynta och rödlistade arter. Naturreservatet Mossberga-Vipetorp ligger i ett geografiskt mycket viktigt område med hänsyn till möjligheten för hotade arter att sprida sig mellan biologiskt värdefulla miljöer. Inom ca 1 km avstånd ligger naturreservaten och Natura 2000-områdena Halltorp, Strandskogen, Karås, Karum och Rönnerum-Abbantorp.

Ädellövskogen som finns i naturreservatet är enligt den nationella skogsstrategin en prioriterad skogstyp som Sverige har ett internationellt ansvar för i bevarandearbetet. Även områdets kalkgräsmarker, fuktängar och kalkkärr är viktiga miljöer att bevara och utveckla. Området hyser en rik flora med ett stort antal hotade, missgynnade och signalerande arter inom grupperna svampar, lavar, mossor, kärlväxter, skalbaggar och fåglar.

Området har mycket hög status i olika inventeringar, planer och program. I natur- och kulturmiljöprogrammet för Öland (Länsstyrelsen 2001) har hela objektet erhållit högsta naturvärdesklass. Prästmossen är högt klassad i länets våtmarksinventering (Länsstyrelsen 1993). Vidare omfattas området i stora delar av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Inom naturreservatet finns flera nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt upptagna i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

Länsstyrelsen bedömer att förordnande om naturreservat är förenligt med mål, allmänna hänsynsregler och hushållningsbestämmelser enligt 1-4 kap. miljöbalken samt med den kommunala översiktsplan som gäller för området.

Områdets värde kan påverkas negativt av avverkning och andra skogliga åtgärder, dikning, vattenreglering och andra åtgärder som förändrar hydrologin, upphörd hävd av naturbetesmarkerna samt av olika exploateringsföretag. Det behöver därför särskilt skyddas och vårdas och bör därför förklaras som naturreservat.

Länsstyrelsen har genomfört en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken och finner dels att det finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat dels att de föreskrifter som ska gälla för reservatet inte går längre än vad som krävs för att uppnå reservatets syften.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg eller parkeringsplats eller uppföra vägbom.
3. Sätta upp tavla, skylt, plakat, affisch, konstföremål eller liknande anordning eller göra inskrift.
4. Uppföra mast, antenn, vindkraftverk eller liknande anordning.
5. Anlägga luft- eller markledningsgata med därtill hörande ledning
6. Anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller skogsbrukets behov.
7. Uppföra stängsel eller annan hägnad för annat än djurhållningens behov.
8. Bedriva täkt av något slag.
9. Borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla, utfylla eller tippa.
10. Ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse.
11. Dika.
12. Dämma eller invalla.
13. Plöja, harva eller fräsa annan mark än den som i skötselplanen redovisas som åker.
14. Odlar upp skogsmark, betesmark eller våtmark.
15. Tillföra växtnäringsämne (exempelvis stallgödsel, handelsgödsel, rötslam), jordförbättringsmedel eller kalk annat än på mark som i skötselplanen redovisas som åker.
16. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel annat än på mark som i skötselplanen redovisas som åker.
17. Avverka eller utföra skogsvårdsåtgärd.
18. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
19. Plantera eller så träd eller buskar.

20. Skogsodla åker-, slåtter- eller betesmark eller nedlagd åker-, slåtter- eller betesmark.
21. Införa växt- eller djurart.
22. Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar, för jordbrukets behov eller i samband med jakt för transport av skjutet högvilt.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

23. Anlägga led, bro eller spång eller bredda befintlig väg.
24. Utföra rensning av befintliga diken för att bibehålla vattnets djup eller läge.
25. Använda området för tävlings- eller övningsändamål.

Det är förbjudet att utan samråd med Länsstyrelsen:

26. Uppföra jaktorn.
27. Utföra undersökning eller forskning.
28. Upplåta eller använda området för kommersiellt nyttjande av allemansrätten

Föreskrifterna under A gäller inte vid drift och underhåll av allmän och enskild väg samt brukningsväg med tillhörande vägområde.

Utan hinder av föreskrifterna A 17 och A 18 får träd som fallit ned över befintliga vägar, stigar, ledningsgator, stängsel, tomtmarker, åker-, slåtter- eller betesmarker upparbetas och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet. Samråd ska ske med Länsstyrelsen innan åtgärd utförs.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för underhåll av befintliga ledningar samt underhållsrojning av befintliga ledningsgator. Samråd ska ske med Länsstyrelsen innan åtgärd utförs.

B. Förpliktelser enligt 7 kap. 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Utmärkning av och information om reservatet.

2. Utförande och underhåll av tillfartsvägar, parkeringsplatser, vandringsleder, rastplatser, sanitära anläggningar, informationstavlor och andra liknande anläggningar eller anordningar.
3. Gallring, röjning, avverkning, ängsbruk, betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel eller annan skötselåtgärd i syfte att bevara och utveckla naturmiljön och den biologiska mångfalden. Utfallande gagnvirke i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller förvaltaren.
4. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.
5. Skyddsåtgärder mot skadeorganismer som Länsstyrelsen finner nödvändiga.
6. Länsstyrelsen och allmänheten äger rätt att utnyttja befintliga vägar inom reservatet.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar.
2. Ställa upp motorfordon, husvagn eller släpvagn annat än på särskilt anvisade vägar och platser.
3. Klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet.
4. Medföra okopplad hund eller annat lösgående sällskapsdjur.
5. Göra upp eld.
6. Plocka eller skada vedsvampar, mossor eller lavar.
7. Gräva eller dra upp kärlväxter.
8. Skada eller ta bort växande eller döda träd, stubbar, bark, grenar, buskar eller ris.

Föreskrifterna under C gäller inte ägare eller innehavare av särskilt rätt till fastighet eller innehavare av annan rättighet.

Föreskrifterna i A-C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra eller låta utföra de åtgärder som erfordras för reservatets skötsel.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan. Förvaltare för naturreservatet är Länsstyrelsen.

Ärendets beredning

Ärendet har initierats av Länsstyrelsen som ett led i arbetet med att genomföra den regionala strategin för formellt skydd av skog. Området är sedan tidigare känt för att hålla mycket höga naturvärden, både gällande miljöer och arter. I samband med Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering identifierades ett flertal stora nyckelbiotoper och naturvärden. Ölands botaniska förening gjorde med medel från WWF på mitten av 90-talet en inventering av hotade arter och signalarter i Mittlandsskogen där naturreservatet Mossberga-Vipetorp visade sig vara var ett av de rikaste gällande missgynnade och hotade svampar. Även bland lavar och kärlväxter hittades ett flertal rödlistade arter. Länsstyrelsen har inventerat vedlevande skalbaggar i området under 2006 och identifierat ett flertal rödlistade arter. Fågelfaunan och mossfloran har genom besök i naturreservatet visat sig vara rik. Länsstyrelsen har med hänsyn till kunskapen om de höga naturvärdena utrett områdets naturvärden, skyddsbehov och avgränsning under 2006 och 2007.

Lantmäteriet har på uppdrag av Länsstyrelsen utfört en fastighetsrättslig utredning och upprättat sakägarförteckning. Därefter har berörda markägare informerats om områdets höga naturvärden samt behov av skydd och skötsel. Möten med markägare till berörda delar av fastigheterna Mossberga 1:1 och Vipetorp 1:1, 2:2, 2:3, S:1, S:2 har genomförts både ute i fält och inomhus under 2006 och 2007. Ägare till Högsrum 1:7, Växjö stift, har informerats via e-mail, brev och telefon under 2006-2007. Ett förslag till beslut och skötselplan har utarbetats under 2007 och 2008.

Lantmäteriet har på uppdrag av Länsstyrelsen mätt in gräns för naturreservat efter utstakning som Lantmäteriet gjort tillsammans med Länsstyrelsen och markägare. NaiSvefa AB har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört värdering av berörda delar av fastigheterna samt förhandlat med berörda markägare. Länsstyrelsen har därefter träffat uppgörelse om intrångsersättning med ägare till fastigheterna Mossberga 1:1 och Vipetorp 1:1, 2:2, 2:3, S:1, S:2 i mars 2008. Vid beslutsdatum saknas uppgörelse med ägaren till fastigheten Högsrum 1:7, p.g.a. att

förhandlingen försenats. Berörd del utgör ca 32 ha av reservatets totala areal om 114,3 ha. Markägaren ställer sig dock positiv till bildandet av reservatet och förhandlingen kommer att slutföras inom snar framtid efter beslut.

Sakägare har med stöd av 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken förelagts att yttra sig över förslaget. Yttrande har inkommit från och E.on Elnät Sverige AB.

uppmärksammade att intrångsavtal och reservatsgräns inte överensstämde i den södra delen av Vipetorp S:2. Kommentar: Länsstyrelsen har justerat reservatsgränsen så att den överensstämmer med intrångsavtal. E.ON har inget att erinra mot beslutet under förutsättning att beslutet befintliga anläggningar får finnas kvar, drivas och underhållas. Kommentar: Föreskrifterna för naturreservatet innebär inga restriktioner gällande drift och underhåll på befintliga anläggningar med gällande ledningsrätt.

Förslaget till beslut och skötselplan har remitterats till Borgholms kommun, Lantmäteriet, Skogsstyrelsen, Högsrum hembygdsförening, Naturvårdsförbundet i Kalmar län, Ölands Naturskyddsförening, Föreningen Sydostentomologerna, Ölands Botaniska förening, Ölands Ornitologiska Förening och Ekologiska forskningsstationen. Yttrande har inkommit från Borgholms kommun och Skogsstyrelsen. Borgholms kommun ser positivt på bildandet av naturreservatet. Kommunen konstaterar att kopplingen till närliggande Natura 2000-område är starka och tycker att detta bör belysas under egen rubrik i beslutet. Kommentar: Under ”Skälen för beslut” har Länsstyrelsen förtydligat att området ligger inom ett mycket biologiskt sett värdefullt område med närhet till flera naturreservat och Natura 2000-områden. Skogsstyrelsen har inga synpunkter i ärendet.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 7.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen.

Kungörelse ska införas i ortstidning. Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Underskrifter

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Sven Lindgren. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har även länsråd Anne-Li Fiskesjö, Ingvar Linde, rättsenheten; Birgitta Eriksson, samhällsbyggnadsenheten; Jannica Jonsson, jordbrukarstödsenheten; Per Lindegård, naturvårdsenheten; Sigge Sundström, naturvårdsenheten; Roland Persson, naturskyddsenheten samt Johan Thorsén, naturskyddsenheten deltagit, den sistnämnde föredragande.

Sven Lindgren

Johan Thorsén

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
 - 3.1 Skötselplankarta
 - 3.2 Skötselplankarta med ekonomiska kartan som bakgrund
 - 3.3 Vegetationskarta enligt VicNatures indelning
 - 3.4 Vegetationskarta enligt Art- och habitatdirektivets indelning
 - 3.5 Fornlämningskarta
4. Artlista
5. Referenslista
6. Konsekvensutredning
7. Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

BESLUT
2009-10-26

10 (10)

511-327-06